

Justyna Danielewicz, Maciej Turała***

**DELIMITACJA OBSZARÓW METROPOLITALNYCH
JAKO PODSTAWA WDRAŻANIA METROPOLITAN GOVERNANCE**

1. WPROWADZENIE

W skład obszaru metropolitalnego wchodzi dominujące miasto centralne oraz wiele mniejszych jednostek terytorialnych, zarówno miast, jak i gmin wiejskich, zlokalizowanych w otaczającej miasto centralne przestrzeni i funkcjonalnie z nim powiązanych. Zgodnie z przyjętą w Polsce zasadą pomocniczości, podstawowe potrzeby mieszkańców zaspokajane powinny być przez samorząd na poziomie gminnym¹. Z tego punktu widzenia gminy odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu podstaw rozwoju społeczno-gospodarczego oraz w zapewnianiu mieszkańcom odpowiednich warunków bytowych i jakości życia. W przypadku obszaru metropolitalnego należy jednak podkreślić znaczenie istniejących między poszczególnymi gminami a miastem centralnym powiązań funkcjonalnych, które sprawiają, że mieszkańcy okolicznych miejscowości korzystają z łatwej dostępności do miasta centralnego, gdzie podejmują zatrudnienie, korzystają z usług oferowanych przez instytucje kultury, placówki oświatowe i ochrony zdrowia, wykorzystują istniejące tam obiekty sportowe i rekreacyjne.

Wyraźny rozdźwięk pomiędzy granicami administracyjnymi, w obrębie których gminy starają się funkcjonować w celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców, a granicami wyznaczonymi przez powiązania funkcjonalne, które odzwierciedlają faktyczny obszar oddziaływania poszczególnych ośrodków centralnych, sprawia, że dla zapewnienia efektywności działań podejmowanych przez władze publiczne dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarach metropolitalnych

* Dr, adiunkt, Katedra Zarządzania Miastem i Regionem, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki.

** Dr, adiunkt, Katedra Zarządzania Miastem i Regionem, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki.

¹ D. Stawasz (red.), *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania rozwoju regionu – teoria i praktyka*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2004, s. 12–17.

niezbędne staje się wdrożenie metod zarządzania zgodnych z nurtem *metropolitan governance*².

W literaturze międzynarodowej podejmującej zagadnienie zarządzania w obszarach metropolitalnych podkreśla się, że duże systemy zurbanizowanej przestrzeni, które są obecnie zarządzane przez szereg rozproszonych centrów decyzyjnych, utraciły zdolność do przełamywania barier dla dalszego rozwoju³. Inaczej mówiąc, w warunkach rosnącej złożoności procesów zachodzących w obrębie zurbanizowanych przestrzeni istniejące systemy zarządzania stały się niewydolne. Z tego względu umiejętność precyzyjnej identyfikacji relacji funkcjonalnych, zachodzących pomiędzy wyodrębnionymi administracyjnie jednostkami terytorialnymi, która pozwoliłaby wyznaczyć spójne, pod względem powiązań funkcjonalnych, jednostki terytorialne, stanowiące odpowiednich adresatów dla instrumentów polityki rozwoju (regionalnego), jest niezbędna.

Polska jest krajem, w którym potrzeba ta odczuwana jest szczególnie silnie. Z tego względu pojawia się wiele metod i podejść, które służyć mają identyfikacji obszarów funkcjonalnych w polskiej przestrzeni. Co istotne i warte podkreślenia, różne podejścia posługują się różnymi kryteriami, co prowadzi do często znacząco rozbieżnych rezultatów. Niniejszy artykuł dokonuje przeglądu metod delimitacji obszarów funkcjonalnych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych miast metropolitalnych, stosowanych w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz w opracowaniach publikowanych przez OECD, Unię Metropolii Polskich oraz poszczególne miasta metropolitalne lub urzędy marszałkowskie opracowujące plany zagospodarowania przestrzennego województw.

2. OBSZARY METROPOLITALNE I ISTOTA *METROPOLITAN GOVERNANCE*

Polskie prawo po raz pierwszy zdefiniowało pojęcie obszaru metropolitalnego w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r. Zgodnie z tą ustawą obszar metropolitalny to obszar wielkiego miasta oraz powiązanego z nim funkcjonalnie bezpośredniego otoczenia, ustalony

² Por. D.W. Brinkerhoff, A. Goldsmith, *Institutional Dualism and International Development: A Revisionist Interpretation of Good Governance*, "Administration and Society", 37(2), 2005, s. 199–224; D. Kaufmann, F. Recanatini, S. Biletsky, *Assessing Governance: Diagnostic Tools and Applied Methods for Capacity Building and Action Learning*, The World Bank, 2002; G. Cars, P. Healer, A. Madanipour, C. Magalhaes (red.), *Urban Governance, Institutional Capacity and Social Milieux*, Aldershot, Ashgate 2002.

³ Por. T. Bovaird, E. Löffler (red.), *Public Management and Governance*, Routledge 2003; L. Kamal-Chaoui, *Metropolitan Governance in OECD Countries*, OECD, 2003.

w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju⁴. Rada Unii Metropolii Polskich doprecyzowała tę definicję, dodając do niej kolejne słowa „[...] zgodnie z zasadniczym podziałem terytorialnym państwa na powiaty, stanowiący kompleks osiedleńczy zamieszkały przez ponad 500 tys. osób, skupiający instytucje współpracy międzynarodowej”⁵.

Jak wynika z powyższego, obszarem metropolitalnym jest układ przestrzenny składający się z dużego miasta i otaczających je terenów ściśle z nim funkcjonalnie powiązanych, charakteryzujący się⁶:

- wysoką jakością usług, instytucji i wyposażenia materialnego,
- wysokim potencjałem innowacyjnym w zakresie technicznym, ekonomicznym, społecznym, politycznym i kulturalnym,
- wysoką konkurencyjnością produkcji i wyspecjalizowanych usług (w tym naukowo-badawczych, kulturalnych) w wymiarze krajowym i międzynarodowym,
- silnymi wewnętrznymi więzami współpracy gospodarczej, społecznej i instytucjonalnej,
- intensywnymi połączeniami z innymi metropoliami krajowymi i zagranicznymi, możliwymi dzięki dobremu z nimi skomunikowaniu,
- wyjątkowością i specyfiką miejsca oraz jego atrakcyjnością nie tylko w skali kraju, ale i w skali międzynarodowej.

Pod względem administracyjnym układ ten składa się z wielu jednostek terytorialnych, które, zgodnie z zasadą subsydiarności, posiadają swobodę decydowania o większości spraw związanych ze społecznością i terenem, którym zarządzają. Autonomia władz lokalnych powoduje silną fragmentację systemu metropolitalnego, gdzie nie istnieje jedno centrum decyzyjne, które miałoby za zadanie koordynować spójny rozwój całego obszaru. Konsekwencje metropolitalnej fragmentacji obejmują⁷:

- nierównomierne rozmieszczenie dochodów i zasobów,
- wzrost władzy środowisk biznesowych,
- brak spójnej polityki mieszkaniowej i problem bezdomności,
- brak racjonalnego planowania przestrzennego i ochrony wartości środowiskowych,
- niekontrolowaną suburbanizację i problem nierównomiernego dostępu do usług.
- negatywny wpływ przedmieść na miasta centralne.

⁴ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz. U. 2003, nr 80, poz. 717.

⁵ M. Świetlik, A. Lubiatowski, *Plany metropolii – jak je opracować. Cele, problematyka, tryb*, „Wspólnota”, nr 13, 2004, s. 32 i n.

⁶ Zaktualizowana Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, RCSS, Warszawa 2005, s. 93.

⁷ C. Mitchell-Weaver, D. Miller, R. Deal Jr, *Multilevel Governance and Metropolitan Regionalism in the USA*, „Urban Studies”, Vol. 37, Issue 5/6, 2000, s. 4.

Aby rozwiązać te problemy, konieczna jest współpraca różnych podmiotów (interesariuszy), które funkcjonują w obszarach metropolitalnych. Należą do nich władze lokalne i regionalne, przedstawiciele biznesu, NGOs, uczelnie i ośrodki badawcze *etc.* Wymaga to odejścia od koncepcji rządzenia na rzecz współrzędzenia (*governance*). *Governance* to partnerskie współrzędzenie polegające na:

- współdziałaniu pomiędzy różnymi poziomami administracji i innymi aktorami w regionie,
- negocjowaniu zamiast wydawaniu zarządzeń,
- udziale społeczeństwa w procesach decyzyjnych,
- klarownej komunikacji pomiędzy wszystkimi interesariuszami,
- ponoszeniu odpowiedzialności za skutki podejmowanych działań⁸.

Nie istnieje jeden, idealny model współrzędzenia metropolitalnego. Struktura współrzędzenia każdego wielkiego miasta musi być dopasowana do jego specyficznej sytuacji i kontekstu krajowego. Wyzwaniem jest stworzenie właściwych form współrzędzenia, które zoptymalizują potencjał danego obszaru metropolitalnego. Muszą one być na tyle elastyczne, aby dostosowywać się do gwałtownych zmian ekonomicznych i społecznych. Niemniej jednak pewne generalne zasady dobrego współrzędzenia zostały określone – dla przykładu, OECD opracowało dwanaście zasad *metropolitan governance*⁹.

Podstawą do wdrażania współrzędzenia jest wcześniejsza identyfikacja podmiotów, które powinny zostać włączone w ten proces. W przypadku obszarów metropolitalnych kluczowe jest określenie jednostek terytorialnych, które wchodzi w skład całego układu funkcjonalnego. Władze lokalne są głównymi aktorami we współpracy na rzecz rozwoju. Bez ich zaangażowania nie można myśleć o poszerzaniu współpracy o kolejnych partnerów ze względu na ograniczenia kompetencyjne i finansowe. Dlatego też punktem wyjścia dla *metropolitan governance* powinna być właściwa delimitacja obszarów metropolitalnych, bazująca na funkcjonalnych powiązaniach poszczególnych jednostek terytorialnych z ośrodkiem centralnym.

⁸ K. Mieszkowska, *Zarządzanie obszarami metropolitalnymi – doświadczenia i nowe możliwości*, komunikat na konferencji KPZK pt. „Planowanie i zarządzanie w obszarach metropolitalnych”, Łódź 2005.

⁹ Zob.: The Reform of Metropolitan Governance [2000], OECD Observer – Policy Brief, www.oecd.org/publication/Pol_brief/; J. Danielewicz, T. Markowski, *Zarządzanie w obszarze metropolitalnym – podejście instytucjonalne*, [w:] T. Strykiewicz, T. Czyż (red.), *O nowy kształt badań regionalnych w geografii i gospodarce przestrzennej*, Biuletyn KPZK, z. 237, Warszawa 2008, s. 73–103.

3. PODEJŚCIA DO DELIMITACJI POLSKICH OBSZARÓW METROPOLITALNYCH

Z uwagi na znaczenie obszarów metropolitalnych dla rozwoju gospodarek poszczególnych krajów ich właściwa delimitacja jest problemem, który próbują rozwiązać różnego rodzaju instytucje zarówno międzynarodowe, jak i krajowe. Określenie ogólnych zasad obowiązujących w modelu współrzędzenia metropolitalnego jest bowiem niewystarczające dla ich skutecznego wdrożenia w sytuacji, w której niejasny jest zasięg terytorialny powiązań funkcjonalnych wyznaczających *de facto* obszar metropolitalny.

Właściwa delimitacja obszarów metropolitalnych jest kluczowa zarówno z punktu widzenia funkcjonowania lokalnych, metropolitalnych instytucji grupujących interesariuszy w celu zarządzania całym obszarem, jak również z punktu widzenia władz regionalnych bądź krajowych, które mogą formułować określone cele polityki miejskiej (metropolitalnej) i powiązane z nimi instrumenty. Właściwa implementacja instrumentów i w dalszej kolejności zdolność do osiągnięcia określonych w ww. politykach celów zależą będzie od odpowiedniego dostosowania i jednych, i drugich do kontekstu przestrzennego poszczególnych obszarów metropolitalnych.

Niniejszy artykuł nawiązuje do metod wyznaczania obszarów metropolitalnych przyjętych przez OECD podczas prac nad aktualizacją Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju oraz w metodzie stosowanej przez Unię Metropolii Polskich. Każda z tych metod prowadzi do znacząco różnych rezultatów, co stawia pod znakiem zapytania realność formułowania jakiegokolwiek spójnej polityki adresowanej do obszarów metropolitalnych.

3.1. Delimitacja obszarów funkcjonalnych wg metody OECD

W opublikowanym niedawno raporcie pt. *OECD Urban Policy Reviews: Poland 2011* OECD podkreśla znaczenie stosowania obszarów funkcjonalnych jako podmiotów polityki rozwojowej w miejsce pojedynczych jednostek terytorialnych wyznaczonych wyłącznie w oparciu o kryteria administracyjne¹⁰. Ponieważ dostępne w Polsce dane statystyczne nie pozwalają na wyznaczenie miejskich obszarów funkcjonalnych (*urban functional areas*), OECD proponuje, aby obszary funkcjonalne otaczające największe miasta wyznaczać na podstawie danych dotyczących struktury miejsc zamieszkania ludności (na terenach wiejskich lub w miastach) oraz danych dotyczących dojazdów do pracy.

Proponowana przez OECD metoda prowadzi do wyznaczenia czterdziestu jeden tzw. *urban labour market areas* na poziomie powiatów (poziom TL4). Z punktu widzenia tematyki podjętej w niniejszym artykule kluczowe znaczenie

¹⁰ *OECD Urban Policy Reviews: Poland 2011*, OECD Publishing, 2011, s. 26–30.

mają wyniki, jakie opisywana metoda daje w odniesieniu do miast o statusie metropolitalnym. Rysunek 1 przedstawia obszary funkcjonalne powiązane z dziewięcioma miastami metropolitalnymi, wyodrębnionymi w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.

Rysunek 1. Obszary funkcjonalne polskich metropolii wg metody OECD
(urban labour market area)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *OECD Urban Policy Reviews: Poland 2011*.

Jak widać, obszary funkcjonalne wyznaczone za pomocą tej metody są relatywnie duże. Wydaje się, że zastosowane do delimitacji proste i względnie jednostronne kryteria, uwzględniające praktycznie wyłącznie dane o strukturze zamieszkania i dojazdach do pracy oraz fakt posłużenia się powiatami jako podstawowymi jednostkami spowodowały powstanie tak rozległych obszarów funkcjonalnych.

3.2. Delimitacja obszarów funkcjonalnych w Zaktualizowanej koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

W Polsce, na poziomie rządowym, delimitacja obszarów metropolitalnych została dokonana w Zaktualizowanej koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. Metoda, którą tam zastosowano opiera się na dwóch podstawowych kryteriach:

- liczbie ludności – liczba mieszkańców miasta centralnego wraz z otaczającym je obszarem funkcjonalnym musi wynosić co najmniej 500 tys.;
- poziomie i dynamice rozwoju; gminy zaliczane do obszaru metropolitalnego muszą charakteryzować się wysokim poziomem rozwoju oraz wysoką jego dynamiką w okresie po 1995 r.

Ponadto delimitacja bazuje na kilku zasadach¹¹:

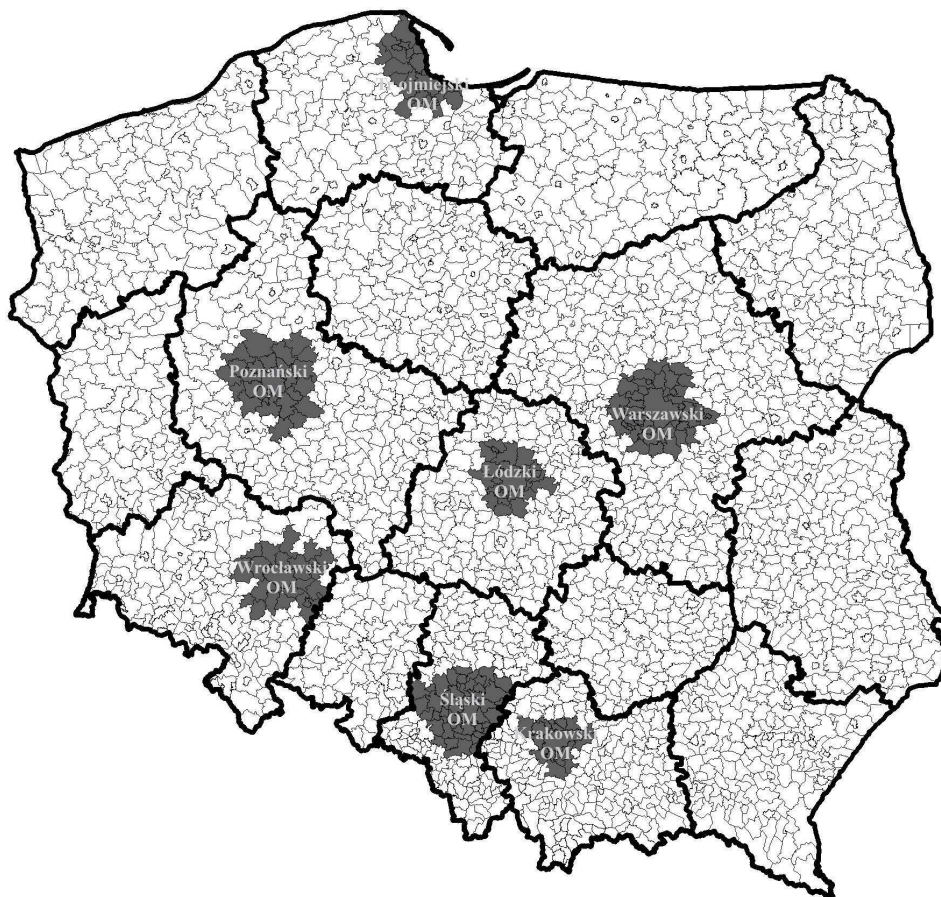
- maksymalnej odległości: za wchodzące w skład obszaru metropolitalnego mogą zostać uznane tylko te gminy, które są położone w odległości nie większej niż 50 km od centrum ośrodka metropolitalnego;
- ciągłości: za wchodzące w skład obszaru metropolitalnego mogą zostać uznane tylko te gminy, które sąsiadowały z ośrodkiem metropolitalnym bezpośrednio lub przez inne gminy należące do obszaru metropolitalnego;
- sąsiedztwa: za wchodzące w skład obszaru metropolitalnego zostały uznane wszystkie gminy bezpośrednio sąsiadujące z ośrodkiem metropolitalnym, niezależnie od tego czy spełniły inne kryteria;
- zwartości: za wchodzące w skład obszaru metropolitalnego uznano również te gminy, które mimo iż nie spełniały kryteriów, sąsiadowały wyłącznie z gminami należącymi do obszaru metropolitalnego;
- rozłączności: każda gmina może wchodzić w skład tylko jednego obszaru metropolitalnego.

W oparciu o powyższe zasady wyznaczono 9 obszarów metropolitalnych: bydgosko-toruński, krakowski, łódzki, poznański, śląski, szczeciński, trójmiejski, warszawski i wrocławski oraz trzy potencjalne obszary metropolitalne: białostocki, lubelski i rzeszowski.

Posługując się tą samą metodą M. Smętkowski, B. Jałowiecki i G. Gorzelak sporządzili w 2008 r. delimitację dla siedmiu największych spośród tych obszarów. Rysunek 2 przedstawia jej rezultat.

Podstawową jednostką podziału terytorialnego w tym przypadku jest gmina, a nie powiat, na którym bazowało opracowanie OECD. Tak delimitowane obszary metropolitalne lepiej odzwierciedlają faktycznie istniejące w przestrzeni powiązania funkcjonalne.

¹¹ Zaktualizowana koncepcja..., s. 93–94.

Rysunek 2. Obszary funkcjonalne polskich metropolii wg metody stosowanej podczas prac nad Zaktualizowaną Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

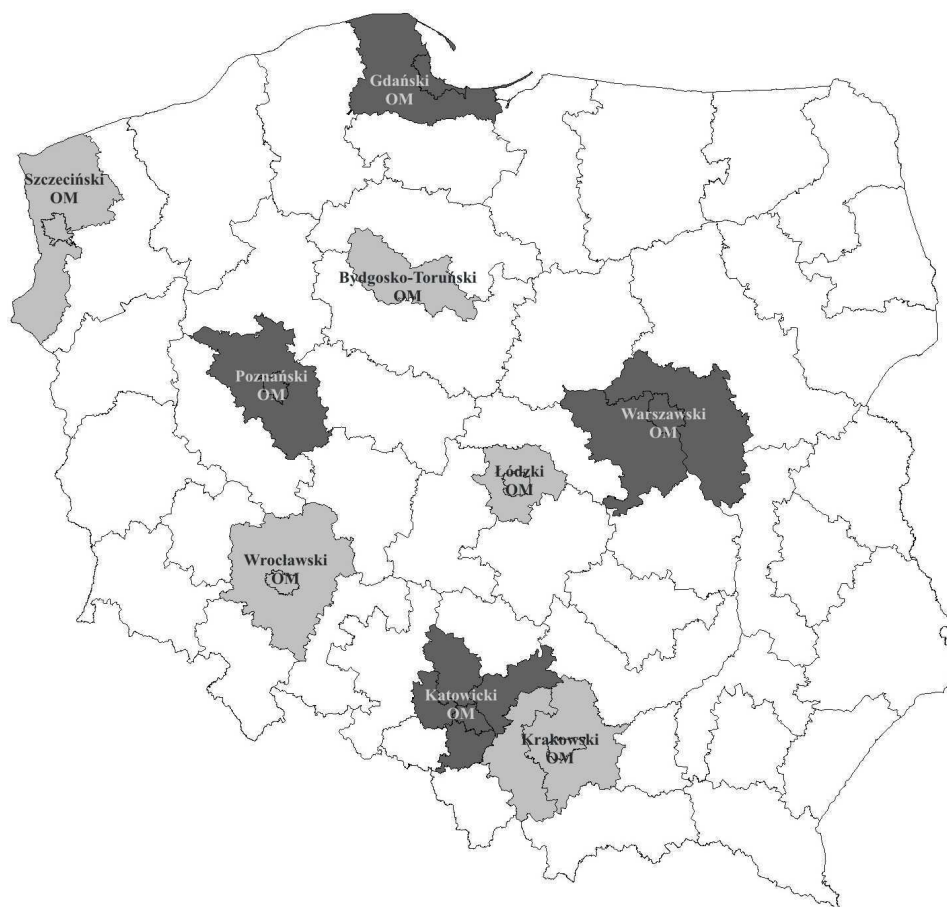
Źródło: opracowanie własne na podstawie: M. Smętkowski, B. Jałowiecki, G. Gorzelak, *Obszary metropolitalne w Polsce: problemy rozwojowe i delimitacja*, Raporty i Analizy EUROREG nr 1/2009, EUROREG, Warszawa 2008; Zaktualizowana Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, RCSS, Warszawa 2005.

3.3. Delimitacja obszarów funkcjonalnych przyjęta przez Unię Metropolii Polskich

Inne podejście do delimitacji prezentuje Unia Metropolii Polskich (UMP). Jest to fundacja, w której współdziela 12 głównych miast Polski, których prezydenci stanowią Radę fundacji. Jej misją jest „włączenie metropolii Rzeczypospolitej w sieć metropolii UE”¹². UMP za podstawę delimitacji obszarów

¹² <http://www.selfgov.gov.pl/o-ump/index.html>.

metropolitalnych przyjęła założenie, iż muszą one być wyznaczone w sposób zgodny z podziałem kraju na podregiony statystyczne NTS-3. Wynika to z dostępności danych statystycznych wykorzystywanych do porównań poziomu rozwoju obszarów metropolitalnych w Unii Europejskiej¹³. Rysunek 3 przedstawia delimitację obszarów metropolitalnych według metody przyjętej przez UMP.

Rysunek 3. Obszary funkcjonalne polskich metropolii wg Unii Metropolii Polskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie: P. Ror-Maziarz, *Analiza sposobów delimitacji polskich obszarów metropolitalnych*, praca magisterska napisana w KZMiR, UŁ, Łódź 2011.

¹³ Stanowisko Unii Metropolii Polskich w sprawie projektu Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Warszawa, 16 marca 2011, s. 1–2.

Obszary wyznaczone w oparciu o to założenie są zdecydowanie większe niż obszary wskazane w Koncepcji, ze względu na przyjęcie za podstawową jednostkę podziału terytorialnego podregionu statystycznego NTS-3, a nie gminy, odpowiadającej poziomowi NTS-5.

4. DELIMITACJA POZNAŃSKIEGO OBSZARU METROPOLITALNEGO PRZEPROWADZONA PRZEZ WIELKOPOLSKIE BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

Zgodnie z zapisem ustawy o planowaniu przestrzennym „w planie zagospodarowania przestrzennego województwa [...] określa się w szczególności obszary problemowe wraz z zasadami ich zagospodarowania oraz obszary metropolitalne”¹⁴, dla których powinien zostać sporządzony plan zagospodarowania obszaru metropolitalnego jako część planu zagospodarowania województwa. Urzędy marszałkowskie, które rozpoczęły pracę nad planami wojewódzkimi najczęściej dokonują własnej delimitacji obszarów metropolitalnych, zwłaszcza, że żadna z przedstawionych powyżej delimitacji nie jest obowiązująca. W obowiązującej Koncepcji jest wręcz powiedziane, iż ostateczna delimitacja powinna zostać przeprowadzona podczas sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego województw i bazować na więziach funkcjonalnych występujących w tym obszarze¹⁵.

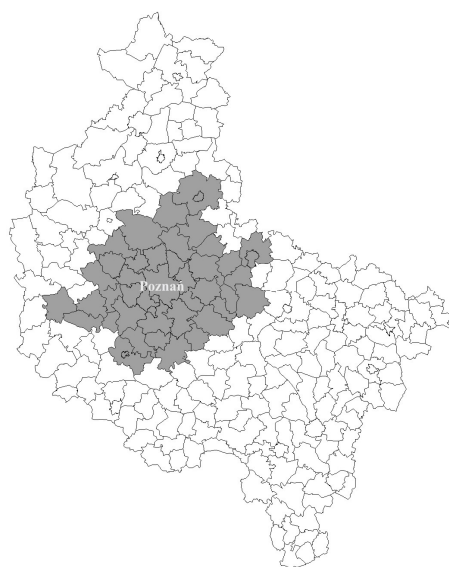
Prace takie zostały podjęte między innymi przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego. W zastosowanej metodzie przyjęto, że granice obszaru metropolitalnego powinny być ciągłe i wyznaczone w oparciu o granice gmin. Ponadto uwzględniono zasady bezpośredniego sąsiedztwa, ciągłości, zwartości oraz rozłączności, które brane były pod uwagę również w trakcie opracowywania Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. O włączeniu poszczególnych gmin do obszaru metropolitalnego decydowały kryteria społeczno-gospodarcze, dostępności komunikacyjnej oraz dotyczące środowiska przyrodniczego¹⁶.

Poniższy rysunek przedstawia rezultaty delimitacji Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego dla każdej z opisanych metod. Z rysunku wynika, iż Poznański Obszar Metropolitalny (POM) wyznaczony przez Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego jest znacząco inny niż w przypadku pozostałych metod delimitacji. Należy podkreślić, że przedstawiona dla POM sytuacja stanowi ogólną tendencję, obserwowaną z różnym natężeniem we wszystkich obszarach metropolitalnych.

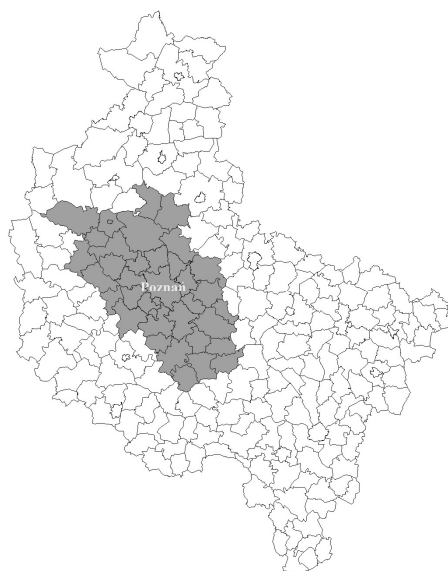
¹⁴ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. ..., art. 39.

¹⁵ Zaktualizowana Koncepcja..., s. 96.

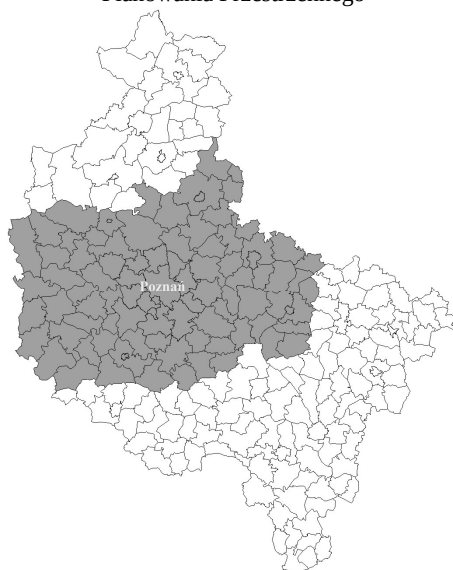
¹⁶ Delimitacja Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, WBPP, Poznań, <http://www.wbpp.poznan.pl/opracowania/POM/POM.html>.

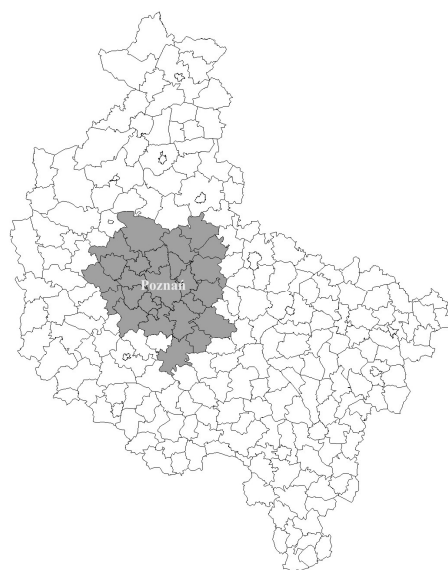
(1) Delimitacja wg Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego

(2) Delimitacja wg Unii Metropolii Polskich

(3) Delimitacja wg OECD

(4) Delimitacja wg Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

Rysunek 4. Poznański Obszar Metropolitalny wg różnych metod delimitacji

Źródło: opracowanie własne.

5. WNIOSKI

Analiza sposobów delimitacji pokazuje, iż w zależności od przyjętej metody granice obszarów metropolitalnych, a co za tym idzie liczba władz samorządowych, które wchodzi w ich skład są różne. Zdecydowanie największe są obszary wyznaczone metodą zastosowaną przez OECD. Z punktu widzenia wdrażania koncepcji *metropolitan governance* nie wielkość obszaru jest istotna, lecz powiązania funkcjonalne między tworzącymi go jednostkami. Takie powiązania najlepiej można zidentyfikować na poziomie gmin. Na gminach bazuje zarówno metoda zastosowana przy tworzeniu Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, jak i metody delimitacji stosowane przez regionalne instytucje dokonujące delimitacji poszczególnych obszarów metropolitalnych.

Delimitacja w oparciu o gminy pozwala na uzyskanie mniejszego, bardziej spójnego pod względem powiązań funkcjonalnych obszaru. Natomiast metody bazujące na subregionach i powiatach dają możliwość zaliczenia do obszarów metropolitalnych także takich gmin, które często nie są w żaden sposób funkcjonalnie związane z miastem centralnym. Taka sytuacja powoduje ograniczenia współpracy, a co za tym idzie wdrażania zasad *metropolitan governance* ze względu na niechęć lokalnych samorządów i obawy przed utratą części swoich kompetencji.

Z powyższych rozważań wynika podstawowy postulat pod adresem metod delimitacji obszarów metropolitalnych: **delimitacja powinna być przeprowadzana w oparciu o gminy.**

Z punktu widzenia stosowanych kryteriów delimitacji trudno wskazać jeden uniwersalny zestaw kryteriów, który mógłby z powodzeniem znaleźć zastosowanie w delimitacji obszarów metropolitalnych w Polsce i Europie. Wydaje się, że różnorodność lokalnych uwarunkowań jest na tyle wielka, że uzasadnia nie tylko indywidualne krajowe podejścia do delimitacji, ale nawet **dowolność wyboru kryteriów delimitacji przez poszczególne metropolie.**

BIBLIOGRAFIA

- Bovaird T., Löffler E. (red.), *Public Management and Governance*, Routledge, London–New York 2003.
- Brinkerhoff D.W., Goldsmith A., *Institutional Dualism and International Development: A Revisionist Interpretation of Good Governance*, "Administration and Society", 37(2), 2005.
- Cars G., Healer P., Madanipour A., Magalhaes C. (red.), *Urban Governance, Institutional Capacity and Social Milieux*, Aldershot, Ashgate 2002.
- Danielewicz J., Markowski T., *Zarządzanie w obszarze metropolitalnym – podejście instytucjonalne*, [w:] Stryjakiewicz T., Czyż T. (red.), *O nowy kształt badań regionalnych w geografii i gospodarce przestrzennej*, Biuletyn KPZK, z. 237, Warszawa 2008.

- Delimitacja Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, WBPP, Poznań, <http://www.wbpp.poznan.pl/opracowania/POM/POM.html>.
- <http://www.selfgov.gov.pl/o-ump/index.html>.
- Kamal-Chaoui L., *Metropolitan Governance in OECD Countries*, OECD, 2003.
- Kaufmann D., Recanatini F., Biletsky S., *Assessing Governance: Diagnostic Tools and Applied Methods for Capacity Building and Action Learning*, The World Bank, 2002.
- Mieszkowska K., *Zarządzanie obszarami metropolitalnymi – doświadczenia i nowe możliwości*, komunikat na konferencji KPZK pt. „Planowanie i zarządzanie w obszarach metropolitalnych”, Łódź 2005.
- Mitchell-Weaver C., Miller D., Deal R. Jr, *Multilevel Governance and Metropolitan Regionalism in the USA*, “Urban Studies”, Vol. 37, Issue 5/6, 2000.
- OECD Urban Policy Reviews: Poland 2011*, OECD Publishing, 2011.
- Ror-Maziarz P., *Analiza sposobów delimitacji polskich obszarów metropolitalnych*, praca magisterska napisana w KZMiR UŁ, Łódź 2011.
- Smętkowski M., Jałowiecki B., Gorzelak G., *Obszary metropolitalne w Polsce: problemy rozwojowe i delimitacja*, Raporty i Analizy EUROREG, nr 1/2009, EUROREG, Warszawa 2008.
- Stanowisko Unii Metropolii Polskich w sprawie projektu Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Warszawa, 16 marca 2011.
- Stawasz D. (red.), *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania rozwoju regionu – teoria i praktyka*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2004.
- Świetlik M., Lubiowski A., *Plany metropolii – jak je opracować. Cele, problematyka, tryb*, „Współnota”, nr 13, 2004.
- The Reform of Metropolitan Governance [2000], OECD Observer – Policy Brief, www.oecd.org/publication/Pol_brief/
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz. U. 2003, nr 80, poz. 717.
- Zaktualizowana Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, RCSS, Warszawa 2005.

Justyna Danielewicz, Maciej Turała

**DELIMITATION OF METROPOLITAN AREAS AS A BASIS
FOR THE IMPLEMENTATION OF METROPOLITAN GOVERNANCE**

(Summary)

International literature on management in metropolitan areas emphasises that large systems of urbanised space, which are currently managed by a number of scattered decision centres, have lost their ability to overcome existing barriers for further development. This entails that management systems have become inadequate for handling increasingly complex functional urban areas which are more and more based on functional rather than administrative relationships.

The notion of *metropolitan governance*, which is currently considered by international scientists as the most suitable method of management in metropolitan areas has been developed to a large degree as an answer to these dynamic changes.

The article presents an overview of several methods for delimitation of metropolitan areas, differences arising therefrom and recommendations with regards to the most proper method of delimitation allowing for successful implementation of *metropolitan governance*.